

. 7.ГУМЕНЮК А.О. Польські національно-політичні сили під час Першої світової війни (1914-1913 рр.) [Текст] / А; О. Гуменюк // Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20 травня 2011 р. / Ред. кол.: К.К. Васильєв, В.М. Власемко, А.В. Гончаренко та ін.; за заг. ред. **СІ**. Деггярьова. - Суми : СумДУ, 2011. - 4. 1. - С 65-66.

8. Донік О. М. Діяльність громадських організацій і товариств у справі допомоги військовим та цивільному населенню в Україні уроки Першої світової війни (1914 - 1918 рр.) / О.М.Донік // Проблеми історії України XIX -початку XX ст.-К., 2002.- Вип. IV, -С 155-182.

9. Korzeniowski M. Polacy w Odessie w latach I wojny światowej Połącz na Południowej Ukrainie XVII-XX w. - Olsztyn-Opole-Wrocław-Odessą 2007 - s. 81-107.

," Ш; Korzeniowski, M. Za Złotą Bramą ziałałość społeczno-kulturalna Polaków w Kijowie w latach 1905-1920 / Mariusz Korzeniowski. - Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2009. - 621 c

11. Mądzik M. Polskie organizacje niesienia pomocy ofiarom wojny na Wołyniu w latach I wojny światowej // Ucrainica Polonica. - 2004. - Nsl.

Вікторія Венгерська
(м.Житомир)

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА: ПАМ'ЯТЬ ПРО ЗАГИБЛИХ

Перша світова війна, яку зарубіжні дослідники називають Великою війною, окреслила початок нового історичного періоду, позначеного руйнаціями континентальних імперій та початком формувань національних держав. Минуло рівно сто років від її початку. В радянські часи Перша світова згадувалася та вивчалася побіжно, оскільки вона не зовсім вписувалась у нрвостворений історичний міф, в якому ключова роль відводилась громадянській війні як події, що наблизила до створення держави «робітників та селян».

Однак, в останні роки спостерігається зміна у ставленні та оцінках наслідків війни, питань пам'яті в цілому, та зокрема, формуванню політики пам'яті. Пам'ять та її втілення у комеморативних практиках стали сферою не лише внутрішньої політики, ай міжнародної. Зокрема, починаючи з 2008 р. в історичній політиці Росії .простежуються зміни щодо наслідків Першої світової війни для Росії, уперше ці ідеї озвучив російський історик, академік А. Уткін [5]. Вже Цього року В. Путін, який взяв участь у церемонії відкриття пам'ятника російським солдатам та офіцерам на Поклінній горі, які загинули під Час Першої світової війни, заявив, що «Росія змушена була вступити» У війну для захисту «братерського слов'янського народу», але

перемогу вкрали ті, хто прагнув поразки своєї вітчизни, прагнув влади, зраджуючи національним інтересам» [3, с 1].

Місця пам'яті, представлені в різних країнах відображають особливості ставлення до тих чи інших подій у світі. На території сучасної України практично не лишилось пам'ятників періоду цієї війни. В одній із публікацій, розміщених на «Історичній правді» А. Руккас наводить приклад вшанування у Києві пам'яті загиблих ще під час війни. Церква Святого Миколи споруджувалась як храм-пам'ятник російським військовим Першої світової, які померли у шпиталях Києва. «У 1917 р. побудову церкви було завершено, мали б початися оздоблювальні роботи всередині, але громадянська війна перекреслила всі плани» [4]. Подальша доля храму, як і поховань військових, які здійснювались поруч, традиційна для радянського часу - цвинтар зруйнували, церкву використовували та продовжують використовувати не за призначенням.

Ідея зведення церковних споруд на честь загиблих, перемог у ході війни, була доволі популярною. Ініціаторами подібного вшанування пам'яті виступала громадськість, священники, прихожани церков. До цієї справи долучались і викладачі духовних навчальних закладів. Так, Волинська єпархіальна училищна рада у серпні 1916 року звернулась до Євлогія, Архієпископа Волинського та Житомирського, Архімандрита Почаївської Успенської Лаври. Сутність звернення стосувалось підтвердження радою готовності виконати розпорядження єпископа Володимир-Волинського Фадея від 26 червня 1916 р. «Єпархіальна училищна рада має честь доповісти, що... поділяє добрі наміри прихожан Троянова збудувати каплицю в честь воїнів-жертв теперішньої війни та не бачить перешкод до того, що б відвести для цієї мети 10-12 аршин шкільної землі у відповідності з проханням священника Троянова отця І.Дейніковського» [1, арк. 1].

У листуванні церковного керівництва війна називається «великою вітчизняною» [1, арк. 2], наголошуючи важливість вшанування перемог російської армії. Окремі проповіді та «молитвена пам'ять» присвячувались «доблесним воїнам приходу», а також звільненню «Волинських міст Луцька, Дубно та Волинської святині - Почаївської Лаври від нападу неприятеля» [1, арк.3].

Під час війни Загальноросійський земський союз створив фотографічний підрозділ. В публікації, яку було розміщено в одному з періодичних видань доби війни, зазначалось, що офіцери, чиновники та солдати, які брали безпосередню участь у війні, зобов'язані увіковічнювати картини руйнувань, хоча б залишки пам'ятників. Серед основних завдань називались:

- 1) Здійснювати фотографування як у Києві, так і на фронті;
- 2) Брати участь у фотографуванні та видрукуванні всього, що має історичну або художню цінність» [3, с 2].

Підсумовуючи, зазначимо, що формування політики пам'яті щодо загиблих, фіксація найважливіших подій Великої війни відбувалось в її процесі, кардинальні політичні зміни, які призвели до створення нової політичної моделі, заснованої на диктатурі пролетаріату, призвели до «забуття», свідомого витіснення із історичної пам'яті подій та героїв цієї війни, які не могли бути «своїми». Проте, кардинальні зміни в політиці сучасної Росії, керівництво якої в особі В. Путіна, вирішило «відродити» імперську велич та позиціонувати сучасну державу одночасною спадкоємницею двох імперій - радянської та Російської, призвели до фатальних наслідків, фактично поставивши світ на межу третьої світової війни.

Література:

1. Державний історичний архів Житомирської області (Держ. Архів Житомирської обл.). - Ф.1, оп. 69, спр. 42.
  2. БА, Б. Н. / Голос окопа // Издание комитетов военных депутатов частей *** корпуса. - № 109,23 сентября 1917 р.
  3. Открытие памятника на Поклонной горе / Электронный ресурс. Режим доступа: www.aazeta.ru/polities/2014/08/01_a_6154833
  4. Руккас А. Українці у Першій світовій: «На пострадянському просторі - непередбачуване минуле» / А. Руккас // Історична правда. - 04.08/: 2014 р. [Електронний ресурс. Режим доступа: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2014/08/4/143924/1>
- <S. Уткин А.И. Забытая трагедия. Россия в Первой мировой войне / А. Уткин. - Смоленск: Русич, 2000. - 640 с.